

Několik poznámek k článku generálmajora V. Matičky „Vliv hlavních rysů soudobých útočných operací na podmínky pro obklíčení a zničení nepřátelských uskupení“

Podplukovník Ladislav Soukal

Podstatné změny v charakteru ozbrojeného zápasu příští možné války vyžadují, aby ve vojenské teorii byla věnována maximální pozornost otázkám operačního manévru, jímž bude tato činnost uskutečňována. Není to otázka lehká a jednoduchá. Vyžaduje důkladné studium zákonitostí, které budou a mohou v ozbrojeném zápase působit. V tomto směru představuje práce generálmajora Matičky závažný pokus o rozbor a přehodnocení významu a důležitosti manévru na obklíčení v soudobých útočných operacích. Je známo, že manévr na obklíčení byl v druhé světové válce jedním z nejúčinnějších prostředků k ničení nepřítele. Nutnost jeho širokého použití byla diktována především omezeným účinkem a dosahem palebné síly.

Z tohoto hlediska došlo však v období po druhé světové válce k zásadním změnám. Vývoj vojenské techniky, zejména zbraní hromadného ničení, plně nasvědčuje tomu, že možný příští ozbrojený zápas může být veden novými mohutnými a dalekonosnými prostředky, jaké dosud nepoznala historie minulých válek. Jde především o raketové zbraně s jadernými náplněmi. Vzhledem k jejich bojovým možnostem jde o úplně nové prostředky ničení, vyznačující se přímo neomezeným dostřelem o značné přesnosti a mohutnou ničivou silou. Tyto zbraně lze proto považovat za hlavní prostředek ničení a svým použitím budou rozhodujícím způsobem ovlivňovat charakter a formu jednotlivých operací pozemních vojsk. Možno proto bez nadsázky konstatovat, že raketové zbraně s jadernými náplněmi budou pozemním operacím vtiskovat zvláštní ráz a že formy operačního manévru budou především vyplývat z množství a způsobu použití těchto zbraní. Přitom je samozřejmé, že mezi formou operačního manévru a způsobem použití raketových zbraní s jadernými náplněmi bude i nadále existovat určitá souvislost a závislost. Určujícím činitelem v těchto vztazích budou však jaderné zbraně.

Domnívám se proto, že správné přehodnocení významu manévru na obklíčení a zničení nepřítele předpokládá především provést hluboký rozbor hlavních rysů soudobých útočných operací a to jak z hlediska historické analýzy, tak (a to především) z hlediska vlivu ostatních činitelů, zejména ZHN a ostatní bojové techniky. Přitom je třeba mít na paměti, že analýza zkušeností druhé světové války nám v zásadě změněných podmínkách umožňuje pouze sledování kontinuity vývoje studovaného problému. V žádném případě nemůže sloužit jako rozhodující argument pro podepření, zdůvodnění a ilustraci provedených závěrů.

Autor studie si byl jistě vědom důležitosti této metodické zásady a snažil se proto alespoň v obecných rysech nastínit hlavní rysy soudobých útočných operací, aby na základě toho mohl provést vědecké přehodnocení manévru na obklíčení a ničení

nepřítele. Jsem však přesvědčen, že důsledné řešení daného problému vyžadovalo provést z daleko širších a hlubších hledisek rozbor charakteru soudobých útočných operací, protože jedině tak bylo možno dojít ke konkrétním a zdůvodněným závěrům v otázkách manévru na obklíčení a zničení nepřítele.

Vyhodnocení vlivu raketových zbraní s jadernými náplněmi nám umožňuje učinit alespoň nejobecnější závěry o hlubokých změnách, které nastanou ve způsobech vedení útočných a obranných operací. Je např. známo, že v průběhu minulé světové války hlavním úkolem vojsk v útoku byl průlom celého systému hluboce členěných a silně vybudovaných pásem obrany. Tento způsob boje a operace však soudobým podmínkám neodpovídá. Jak již bylo řečeno, použití raketových zbraní s jadernými náplněmi vyžaduje rozpracovat nové formy a způsoby

boje a operace, protože již sám průlom se bude uskutečňovat jinými prostředky a v úplně jiném měřítku. V minulé válce byl útok veden zpravidla na souvislé frontě, v semknutých a sevřených sestavách a metodicky. Obdobná byla i činnost nepřítele. Široké použití raketových zbraní s jadernými náplněmi v budoucnu umožní, aby útok probíhal na jednotlivých směrech, v nesrovnatelně vyšších tempech než dříve, s vyjitím vojsk do značné hloubky sestavy nepřítele. Cílem tohoto útoku bude zachvátit nejdůležitější prostory a objekty nepřítele. Účast pozemních vojsk při konečném rozbití a zničení nepřátelských uskupení ukazuje nejen na jejich změněný význam, ale i na nutnost vypracovat nové formy jejich činnosti. Z toho důvodu lze se domnívat, že i sama náplň průlomu se proti dřívějšímu pojetí značně změní.

Z nových hledisek je proto třeba posuzovat i otázky obklíčení a zničení nepřítele. Rozhodné cíle útočných operací vyžadují, aby zejména vojska prvního sledu operačního uskupení rychlou činností plně využívala účinků atomových zbraní k zničení protistojícího nepřítele, zmocňovala se iniciativy a obzvláště tankovými divizemi směle pronikala vpřed, nezdržovala se ničením jednotlivých ohnisek obrany a zaměřila se především na ničení přicházejících a rozvíjejících se operačních záloh nepřítele. Rozbor této činnosti dovoluje učinit závěr, že takovému pojetí útočné operace nejlépe vyhovují útoky na směrech, které umožňují důsledně využívat účinků soustředěných úderů raketových zbraní s jadernými náplněmi, rozhodně ničit nepřítele, rychle pronikat do jeho operační hloubky a rozbiť jeho operační zálohy ještě před jejich zasažením.

Je nesporné, že v průběhu operací budou nevyhnutelně v týlu a na křídlech útočících vojsk zůstávat rozptýlené skupiny nepřítele nebo jeho vzdušné výsadky. Jejich ničení však nesmí upoutávat hlavní síly útočících vojsk, protože by to mohlo mít za následek snížení tempa útočících vojsk, ztrátu iniciativy a důrazu v útočné činnosti. Ničení těchto uskupení bude především úkolem druhého sledu vytvářeného v průběhu operace, zejména ze svazků prisunovaných z hloubky válčiště.

Při rozboru manévru na obklíčení se autor sice stručně zmiňuje, že „obklíčení a zničení nepřátelského uskupení se již nejeví jako jediná, nejvýhodnější forma ope-

račního manévru“, avšak některé jeho závěry v další části studie jsou do určité míry v rozporu s tímto obecně správným konstatováním. Jde zejména o úvahy, v nichž autor rozebírá možnosti vzniku obklíčení v taktické a operační hloubce a kdy poukazuje na to, že „v operační hloubce se obklíčení větších nepřátelských uskupení může vyskytovat častěji nežli již v taktické hloubce obrany nepřítele“, anebo když rozebírá podmínky a možnosti vševojskové armády provádět útočnou operaci na obklíčení v součinnosti se sousední armádou. Tím se dostává do rozporu s obecně nastíněnou charakteristikou a s vypracovanými zásadami použití ZHN, které rozhodujícím způsobem ovlivňují formy a způsoby boje a operace. Je nesporné, že v soudobých podmínkách vznikají široké předpoklady pro manévry na obklíčení a zničení nepřítele. Avšak tyto předpoklady jsou v rozporu s nutností vést útočnou činnost v rychlých tempech, s rozhodným pronikáním na jednotlivých směrech a s důsledným využíváním atomových úderů. Je nutno si uvědomit, že „hlavním cílem útoku je úplné zničení nepřítele. Toho se dosahuje mohutnými a překvapivými údery atomových zbraní... a rychlým rozvíjením útoku do hloubky sestavy nepřítele“ (Oper-I-1, čl. 134).

Z těchto důvodů operace na obklíčení v dřívějším pojetí nebudou typickou formou operační činnosti a manévry na obklíčení nemůže spočívat na zdoluhavém vytváření vnějších a vnitřních obklíčovacích kruhů, ale především na důsledném využití úderů ZHN rozhodnou činností pozemních vojsk.

Konstatování autora, že „daleko omezenější budou možnosti rozdrtit nepřítele v operační hloubce jen palebnými a čelními údery“, je z hlediska rozhodných cílů soudobých operací značně jednostranné. Právě v operační hloubce bude nutno usilovat o vysoké tempo útoku. Rozhodné pronikání vpřed umožní za použití raketových zbraní s jadernými náplněmi rychle likvidovat nepřátelská uskupení, která se octla v obklíčení. Tato likvidace však nemůže být chápána jako vytváření složitých a zdoluhavých manévru na obklíčení, ale především jako rozhodná útočná činnost do prostoru protivníka, napadeného a umlčeného ZHN.

Důležitým požadavkem úspěchu je nepřetržitost bojové činnosti, zejména v prvních operacích. Vysoká manévrovost, pohyblivost a nepřetržitost bojové činnosti jsou nutnými předpoklady účinné ochrany proti ZHN. Omezení a snížení manévrovosti a tempa operace, pozičnost a statický ráz

boje vedou nutně k pasivitě, ztrátě iniciativy a k porážce.

Z podobných hledisek bude proto třeba zkoumat i otázky obklíčení a ničení nepřítelů za pronásledování a při přechodu z jedné armádní útočné operace do druhé. Ničení nepřítelů za pronásledování musí být založeno na vysokém tempu a důsledném využívání úderů ZHN. Vysoké tempo má především operačně strategický význam a složitý manévry na obklíčení by mohl být jeho brzdou. V některých případech by ve svých důsledcích mohl vést i k tomu, že by byly cíle a úkoly operace podřizovány taktickým nebo takticko-operačním úspěchům, což by se mohlo negativně projevit na celkovém výsledku operace.

Dále je třeba mít na zřeteli, že v rámci frontu, jehož součástí je vševojsková armáda, bude zpravidla bojovat i tanková armáda, která vzhledem k svým možnostem bude dosahovat podstatně vyšších temp útočného operace tankové armády bude se zpravidla krýt s celkovou hloubkou útočné operace frontu. To znamená, že v průběhu útočné operace bude tanková armáda působit na stokilometrové vzdálenosti od hlavních sil frontu. Úkolem vševojskové armády za těchto podmínek musí být důsledně využít úspěchů dosažených tankovou armádou a rozhodným postupem vpřed zabezpečovat její boky. I v této situaci zdoluhavé manévry na obklíčení vševojskovou armádou by mohly přivodit podstatné oslabení hlavního úderu frontu a odkrytí boků a týlu tankové armády. Na druhé straně rozhodná

útočná činnost vševojskové armády při důsledném využívání úspěchů tankové armády umožňuje za pomoci atomových zbraní rychle ničit a likvidovat nepřátelská uskupení, která po obejití zůstala v týlu našich vojsk.

Z nových hledisek bude třeba zkoumat i operační formy např. u armády, která svou útočnou činností zabezpečuje hlavní úderné uskupení frontu. Zdá se, že ani v tomto případě nelze absolutizovat a uplatňovat ze starých hledisek manévry na obklíčení, protože tento problém úzce souvisí se zvýšenými možnostmi izolace bojiště. Rozhodná a rychlá útočná činnost vševojskové armády bude nejúčinnější formou zabezpečení hlavního úderného uskupení frontu.

Důkladné studium charakteru příští možné války, zejména studium ohromné ničivé síly ZHN, možnosti umlčení a ničení nepřítelů na neomezenou hloubku, vysoká manévrovost a úderná síla vojsk dokazují, že tytéž výsledky, kterých bylo dříve dosahováno v operacích na obklíčení, mohou být v soudobých podmínkách dosahovány v daleko kratší době a při menší převaze pozemních sil, provedením řady rychlých a hlubokých roztínajících úderů do prostorů hlavních uskupení nepřítelů, napadených ZHN.

Nelze jistě popřít, že za určitých podmínek, zejména na vyšším operačním stupni, k obklíčení dojít může. Avšak jeho podstata bude diametrálně odlišná než v druhé světové válce.

Těchto několik stručných poznámek v žádném případě neznamená negaci důležitosti autorovy studie a řady kladných postřehů a závěrů, které obsahuje. Jsou výrazem některých odlišných názorů. Jsem přesvědčen, že právě kritická diskuse a široká výměna názorů k složité problematice manévru na obklíčení a ničení nepřítelů může přispět k jejímu objasnění a rozpracování.